

УПУТСТВО

за управљање
опасним отпадом

Београд, 2021.

УПУТСТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ ОПАСНИМ ОТПАДОМ

Приредило:

Министарство заштите животне средине

Издавачи:

Министарство заштите животне средине и Мисија ОЕБС-а у Србији

Лектура и коректура:

Јасмина Алибеговић

Дизајн и прелом:

Милица Дервишевић

Штампа:

Tedo Print, Beograd

Тираж:

1000 примерака

Београд, 2021. године

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Напомена: Штампање ове публикације је омогућила Мисија ОЕБС-а у Србији.

Ставови изречени у публикацији припадају искључиво ауторима и не представљају нужно званичан став Мисије ОЕБС-а у Србији.

Садржај

УВОД	5
ПРВИ ДЕО	7
Управљање отпадом	7
ДРУГИ ДЕО	9
Поступање инспекције	9
Надлежност у вршењу инспекцијског надзора	9
Закон о управљању отпадом: члан 84	9
Сарадња са другим органима, имаоцима јавних овлашћења и правним и физичким лицима	19
Закон о инспекцијском надзору: члан 5, ставови 1, 2 и 3	19
Покретање поступка инспекцијског надзора	19
Закон о инспекцијском надзору: члан 18, ставови 1, 2 и 3	19
Хитно поступање	19
Закон о инспекцијском надзору: члан 13, став 4	19
ТРЕЋИ ДЕО	29
Поступање МУП-а	29
ЧЕТВРТИ ДЕО	35
Поступање тужилаштва	35
ПЕТИ ДЕО	45
Поступање судова	45
Кривична дела против животне средине	45
Кривични законик: чланови 260, 261, 262 и 266	45
Привредни преступи	45
Закон о управљању отпадом: чланови 88 и 89	45
Закон о привредним преступима	45
Прекршаји	45
Закон о управљању отпадом: чланови 90, 91 и 92	45
Закон о прекршајима	45

ШЕСТИ ДЕО	47
Збрињавање опасног отпада	47
Организација управљања отпадом	47
Закон о управљању отпадом: члан 32	47
Одговорност произвођача, власника и држаоца отпада	47
Закон о управљању отпадом: члан 78	47

4

Израда Упутства за управљање опасним отпадом има за циљ успостављање боље координисане сарадње између инспекција за заштиту животне средине, полицијских службеника и правосудних органа у случајевима непрописног управљања опасним отпадом.

Предметно Упутство је и сажета верзија Водича за поступање у случају непрописног управљања опасним отпадом који је доступан на интернет страници: www.ekologija.gov.rs, у ком су на општи начин представљене надлежности поступања које су примењене у примерима добре праксе у Водичу.

Упутство за управљање опасним отпадом са Водичем за поступање у случају непрописног управљања опасним отпадом, су намењени да се користе као алат за поступање инспекције за заштиту животне средине, полицијских службеника и правосудних органа у спровођењу прописаних мера управљања опасним отпадом и санкционисању учињених прекршаја, привредних престапа и кривичних дела.

Овом приликом захваљујемо Мисији ОЕБС-а у Србији на сугестијама при изради Упутства за управљање опасним отпадом и његовом штампању, као и представницима Републичког јавног тужилаштва, Врховног касационог суда, Прекршајног апелационог суда, Привредног суда у Београду, Министарства унутрашњих послова и Министарства заштите животне средине на презентованим студијама случаја и судском праксом у Водичу за поступање у случају непрописног управљања опасним отпадом.

6

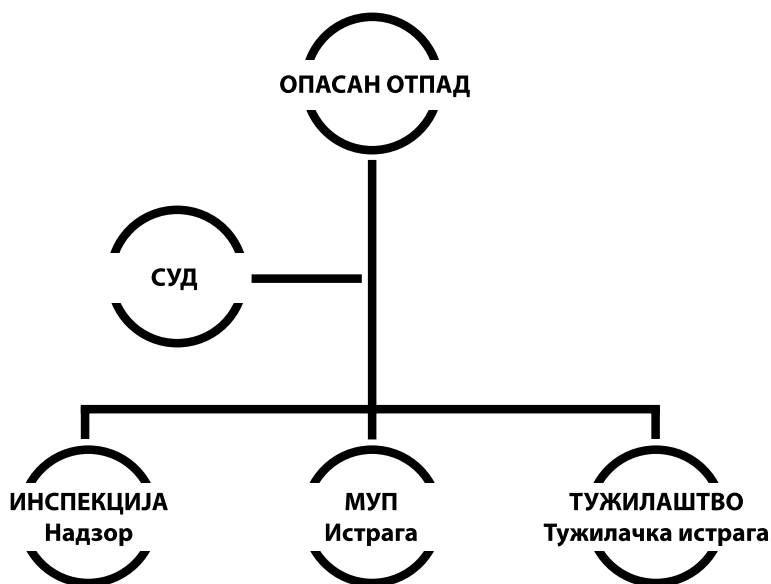
УПУТСТВО
ЗА УПРАВЉАЊЕ
ОПАСНИМ ОТПАДОМ

Управљање отпадом

управљање отпадом регулисано је Законом о управљању отпадом („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 - др. закон). Овим законом уређују се: врсте и класификација отпада; планирање управљања отпадом; субјекти управљања отпадом; одговорности и обавезе у управљању отпадом; организовање управљања отпадом; управљање посебним токовима отпада; услови и поступак издавања дозвола; прекогранично кретање отпада; извештавање о отпаду и база података; финансирање управљања отпадом; надзор, као и друга питања од значаја за управљање отпадом. Управљање отпадом је делатност од општег интереса.

Опасан отпад јесте отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика утврђених посебним прописима, укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био или јесте упакован (члан 5, став 1, тачка 18) Закона о управљању отпадом)

Управљање отпадом, посебно опасним отпадом, у надлежности је инспекције за заштиту животне средине и то републичке и покрајинске. Такође, у зависности од околности, могуће је и поступање полицијских службеника и тужилаштва у оквиру њихових надлежности. У случају непрописног поступања утврђеног од стране надлежне инспекције за заштиту животне средине, полицијских службеника и тужилаштва, подноси се захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду, као и пријава за привредни преступ и кривична пријава надлежном тужилаштву.

8

УПУТСТВО
ЗА УПРАВЉАЊЕ
ОПАСНИМ ОТПАДОМ

Поступање инспекције

У спровођењу прописа из области управљања отпадом инспектори за заштиту животне средине, осим по одредбама Закона о управљању отпадом и одговарајућим подзаконским актима, поступају и по одредбама следећих прописа:

- 1) Закона о инспекцијском надзору („Сл. гласник РС”, бр. 36/15, 44/18 - др. закон и 95/18);
- 2) Закона о општем управном поступку („Сл. гласник РС”, бр.18/16 и 95/18 - аутентично тумачење);
- 3) Закона о прекршајима („Сл. гласник РС”, бр. 65/13, 13/16 и 98/16);
- 4) Закона о привредним преступима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 4/77, 36/77 - испр., 14/85, 10/86 - пречишћен текст, 74/87, 57/89 и 3/90; „Сл. лист СРЈ”, бр. 27/92, 16/93, 31/93, 41/93, 50/93, 24/94, 28/96 и 64/01 и „Сл. гласник РС”, бр. 101/05 - др. закон);
- 5) Кривичног законика („Сл. гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 - испр., 107/05 - испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19).

Надлежност у вршењу инспекцијског надзора

Закон о управљању отпадом: члан 84

- Инспекцијски надзор над применом одредаба овог закона и прописа донетих за његово извршавање врши министарство, ако овим законом није друкчије прописано.
- Инспекцијски надзор врши се преко инспектора за заштиту животне средине (у даљем тексту: инспектор) у оквиру делокруга утврђеног овим законом.
- Аутономној покрајини поверава се вршење инспекцијског надзора над активностима управљања отпадом који се у целини обављају на територији аутономне покрајине и радом постројења за управљање отпадом за које надлежни орган аутономне покрајине издаје дозволу на основу овог закона.
- Граду, односно граду Београду поверава се вршење инспекцијског надзора над активностима сакупљања и транспорта инертног и неопасног отпада, односно над радом постројења за третман, односно складиштење, поновно искоришћење и одлагање инертног и неопасног отпада за које надлежни орган издаје дозволу на основу овог закона.
- Општини се поверава вршење инспекцијског надзора над активностима сакупљања, транспорта, третмана, односно складиштења, поновно искоришћења и одлагања инертног и неопасног отпада, за које надлежни орган издаје дозволу на основу овог закона.

Инспекцијски надзор, према врсти, може бити редован, ванредан, мешовити, контролни и допунски. Редован инспекцијски надзор врши се према плану инспекцијског надзора. Инспекцијски надзор, према облику, може бити теренски и канцеларијски.

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/ општинска инспекција
Контрола спровођења и ажурирања Плана управљања отпадом и програма превенције стварања отпада за постројења за која интегрисану дозволу издаје Министарство	✓		
Контрола спровођења и ажурирања Плана управљања отпадом и програма превенције стварања отпада за постројења за која интегрисану дозволу издаје надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола спровођења и ажурирања Плана управљања отпадом и програма превенције стварања отпада за постројења за која интегрисану дозволу издаје град/ јединица локалне самоуправе			✓
Контрола спровођења и ажурирања Плана управљања отпадом и програма превенције стварања отпада код произвођача опасног отпада	✓		
Контрола спровођења и ажурирања Плана управљања отпадом и програма превенције стварања отпада код произвођача опасног отпада на територији АП Војводине		✓	

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/ општинска инспекција
Контрола спровођења и ажурирања Плана управљања отпадом и програма превенције стварања отпада код произвођача инертног и неопасног отпада			✓
Контрола спровођења и ажурирања Радног плана постројења за управљање отпадом за који је дозволу издало Министарство	✓		
Контрола спровођења и ажурирања Радног плана постројења за управљање отпадом за који је дозволу издао надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола спровођења и ажурирања Радног плана постројења за управљање отпадом за који је дозволу издао надлежни орган града/јединице локалне самоуправе			✓
Контрола испуњености услова за поступање са производним остацима као са нуспроизводима и поседовања докумената којима се доказује испуњеност прописаних услова	✓		
Контрола испуњености услова за престанак статуса отпада и техничких захтева за поједине врсте отпада које престају да буду отпад	✓		
Контрола употребе и коришћења одговарајућих технологија и ефикасног коришћења сировина и енергије у постројењима за која дозволу за изградњу, односно употребну дозволу, издаје републички орган	✓		

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/ општинска инспекција
Контрола употребе и коришћења одговарајућих технологија и ефикасног коришћења сировина и енергије у постројењима за која дозволу за изградњу, односно употребну дозволу, издаје надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола употребе и коришћења одговарајућих технологија и ефикасног коришћења сировина и енергије у постројењима за која дозволу за изградњу, односно употребну дозволу, издаје надлежни орган града/ јединице локалне самоуправе			✓
Контрола управљања отпадом у постројењима која стварају опасан отпад и примене мера и поступака за смањење његових количина или опасних својстава	✓		
Контрола управљања отпадом у постројењима која стварају опасан отпад и примене мера и поступака за смањење његових количина или опасних својстава на територији АП Војводине		✓	
Контрола управљања отпадом у постројењима која стварају неопасан отпад и примена мера и поступака за смањење његових количина			✓
Контрола делатности сакупљања, транспорта, складиштења, третмана, поновног искоришћења и одлагања опасног отпада, третмана инертног и неопасног отпада спаљивањем и третман отпада у мобилном постројењу за које дозволе издаје Министарство	✓		

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/ општинска инспекција
Контрола делатности сакупљања, транспорта, складиштења, третмана, поновног искоришћења и одлагања отпада за које дозволе издаје надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола делатности сакупљања, транспорта, складиштења, третмана, поновног искоришћења и одлагања инертног и неопасног отпада за које дозволе издаје надлежни орган града/јединице локалне самоуправе			✓
Контрола услова утврђених у дозволи за обављање делатности у области управљања отпадом (техничке карактеристике, капацитети, рад постројења, мониторинг, мере) које издаје Министарство	✓		
Контрола услова утврђених у дозволи за обављање делатности у области управљања отпадом (техничке карактеристике, капацитети, рад постројења, мониторинг, мере) које издаје надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола услова утврђених у дозволи за обављање делатности у области управљања отпадом (техничке карактеристике, капацитети, рад постројења, мониторинг, мере) које издаје надлежни орган града/јединице локалне самоуправе			✓
Контрола испуњености услова за рад постројења за складиштење, третман и одлагање отпада за које дозволу издаје Министарство	✓		

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/ општинска инспекција
Контрола испуњености услова за рад постројења за складиштење, третман и одлагање отпада за које дозволу издаје надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола испуњености услова за рад постројења за складиштење, третман и одлагање отпада за које дозволу издаје надлежни орган града/јединице локалне самоуправе			✓
Контрола поступања са опасним отпадом у току његовог сакупљања и транспорта, односно у току његовог кретања	✓		
Контрола поступања са опасним отпадом у току његовог сакупљања и транспорта, односно у току његовог кретања на територији АП Војводине		✓	
Контрола поступања са инертним и неопасним отпадом, осим отпада из домаћинства, у току његовог сакупљања и транспорта, односно у току његовог кретања			✓
Контрола поступања са отпадом у прекограничном кретању (увоз, извоз и транзит отпада)	✓		
Контрола испуњености услова за рад постројења за одлагање отпада, посебно надзор локације пре отпочињања операција одлагања отпада за које дозволу издаје Министарство	✓		

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/општинска инспекција
Контрола испуњености услова за рад постројења за одлагање отпада, посебно надзор локације пре отпочињања операција одлагања отпада за које дозволу издаје надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола испуњености услова за рад постројења за одлагање отпада, посебно надзор локације пре отпочињања операција одлагања отпада за које дозволу издаје надлежни орган града/јединице локалне самоуправе			✓
Контрола затварања и рекултивације постојећих депонија отпада и надзор над депонијом после њеног затварања	✓		
Контрола затварања и рекултивације постојећих депонија отпада и надзор над депонијом после њеног затварања на територији АП Војводине		✓	
Контрола поступка класификације, складиштења, паковања, обележавања и транспорта опасног отпада	✓		
Контрола поступка класификације, складиштења, паковања, обележавања и транспорта опасног отпада на територији АП Војводине		✓	
Контрола производа који после употребе постају посебни токови отпада	✓		

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/ општинска инспекција
Контрола производа који после употребе постају посебни токови отпада на територији АП Војводине, осим увоза производа који после употребе постају посебни токови отпада		✓	
Контрола поступања са отпадом у складу са прописаним обавезама управљања посебним токовима отпада	✓		
Контрола поступања са отпадом у складу са прописаним обавезама управљања посебним токовима отпада на територији АП Војводине		✓	
Контрола поступања са отпадним гумама у складу са прописаним обавезама управљања посебним токовима отпада			✓
Контрола примене прописаних мера и поступака за спречавање удеса и у случају удеса из дозвола које издаје Министарство	✓		
Контрола примене прописаних мера и поступака за спречавање удеса и у случају удеса из дозвола које издаје надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола примене прописаних мера и поступака за спречавање удеса и у случају удеса из дозвола које издаје надлежни орган града/ јединице локалне самоуправе			✓
Контрола рада лица одговорног за управљање опасним отпадом	✓		

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/општинска инспекција
Контрола рада лица одговорног за управљање опасним отпадом на територији АП Војводине		✓	
Контрола рада лица одговорног за управљање инертним и неопасним отпадом			✓
Контрола рада квалификованог лица одговорног за стручан рад у постројењу за управљање отпадом за које дозволу издаје Министарство	✓		
Контрола рада квалификованог лица одговорног за стручан рад у постројењу за управљање отпадом за које дозволу издаје надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола рада квалификованог лица одговорног за стручан рад у постројењу за управљање отпадом за које дозволу издаје надлежни орган града/јединице локалне самоуправе			✓
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о управљању опасним отпадом код произвођача отпада	✓		
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о управљању опасним отпадом код произвођача отпада на територији АП Војводине		✓	
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о управљању инертним и неопасним отпадом код произвођача отпада			✓

Спровођење прописаних мера управљања отпадом	Надлежност поступања		
	Републичка инспекција	Покрајинска инспекција	Градска/ општинска инспекција
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о управљању отпадом и достављања прописаних извештаја о отпаду за постројења за која је дозволу издало Министарство	✓		
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о управљању отпадом и достављања прописаних извештаја о отпаду за постројења за која је дозволу издао надлежни орган АП Војводине		✓	
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о управљању отпадом и достављања прописаних извештаја о отпаду за постројења за која је дозволу издао надлежни орган града/јединице локалне самоуправе			✓
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о управљању посебним токовима отпада	✓		
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о управљању посебним токовима отпада на територији АП Војводине		✓	
Контрола вођења и чувања прописане евиденције о отпадним гумама			✓
Контрола послова код посредника у управљању отпадом и трговаца отпадом	✓		
Контрола управљања комуналним отпадом			✓

Сарадња са другим органима, имаоцима јавних овлашћења и правним и физичким лицима

Закон о инспекцијском надзору: члан 5, ставови 1, 2 и 3

- Сарадња надлежне инспекције са другим органима државне управе, органима аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, правосудним и другим државним органима и другим заинтересованим органима и организацијама остварује се у складу са надлежностима инспекције и облицима сарадње утврђеним прописима о државној управи и посебним законима.
- Сарадња, нарочито, обухвата међусобно обавештавање, размену података, пружање помоћи и заједничке мере и радње од значаја за инспекцијски надзор.
- Надлежна инспекција у обављању послова из свог делокруга усклађује планове инспекцијског надзора и свог рада, размењује податке, предлаже предузимање заједничких мера и активности од значаја за обављање послова инспекцијског надзора и на други начин сарађује са другим инспекцијама и субјектима са јавним овлашћењима који врше посебне облике надзора и контроле – ради обављања обухватнијег и делотворнијег инспекцијског надзора и нарочито ради сузбијања делатности или активности нерегистрованих субјеката.

Покретање поступка инспекцијског надзора

Закон о инспекцијском надзору: члан 18, ставови 1, 2 и 3

- Поступак инспекцијског надзора покреће се и води по службеној дужности или захтевом надзираног субјекта за вршење инспекцијског надзора, као и захтевом другог лица ком је посебним законом признато својство странке у поступку.
- Код оцене о постојању разлога за покретање поступка по службеној дужности инспектор узима у обзир представке, као и упозорења надлежних органа.
- Представке имају дејство иницијативе за покретање поступка, а подносиоци тих иницијатива немају својство странке у поступку који се може покренути на основу те иницијативе.

Хитно поступање

Закон о инспекцијском надзору: члан 13, став 4

- Озбиљан ризик из става 2 овог члана је ризик који захтева хитно поступање инспекције и других надлежних органа и организација ради спречавања настанка штетних последица по живот или здравље људи, имовину веће вредности, животну средину или биљни или животињски свет, укључујући и ризик код ког штетне последице нису тренутне или непосредне. Информације о сазнањима инспекције о озбиљном ризику по живот или

здравље људи, животну средину или биљни или животињски свет су информације од јавног значаја, у складу са законом којим се уређују информације од јавног значаја и не могу представљати пословну тајну. Информације о мерама и радњама предузетим од стране надзираног субјекта како би се ризик отклонио или умањио могу представљати пословну тајну у складу са одредбама закона којим се уређује заштита пословне тајне.

РЕДОВАН ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

Редован инспекцијски надзор врши се према плану инспекцијског надзора.

Републичка инспекција за заштиту животне средине и Покрајинска инспекција за заштиту животне средине надлежни су за планирање и вршење редовног инспекцијског надзора везаног за управљање опасним отпадом.

Општи кораци поступка надлежне инспекције у редовном инспекцијском надзору приказани су Алгоритмом 1.

› Годишњи план инспекцијског надзора

- Оперативни план

› Припрема за инспекцијски надзор

- Расположиви подаци
- Екстерни регистри (базе података)

› Налог за инспекцијски надзор

› Обавештење о инспекцијском надзору

› Инспекцијски надзор

› Поступање (вршење инспекцијског надзора)

- Теренски
- Канцеларијски
- Теренски и канцеларијски

› Утврђено чињенично стање

- Записник
- Примедбе на записник

› Утврђено чињенично стање - без незаконитости

- Поступак се окончава достављањем записника

› Утврђено чињенично стање - са незаконитостима

- Управне мере

» Решење

- ✓ Извршење решења

- Казнене мере

» Захтев за покретање прекршајног поступка (надлежни прекршајни суд)

- ✓ Пресуда

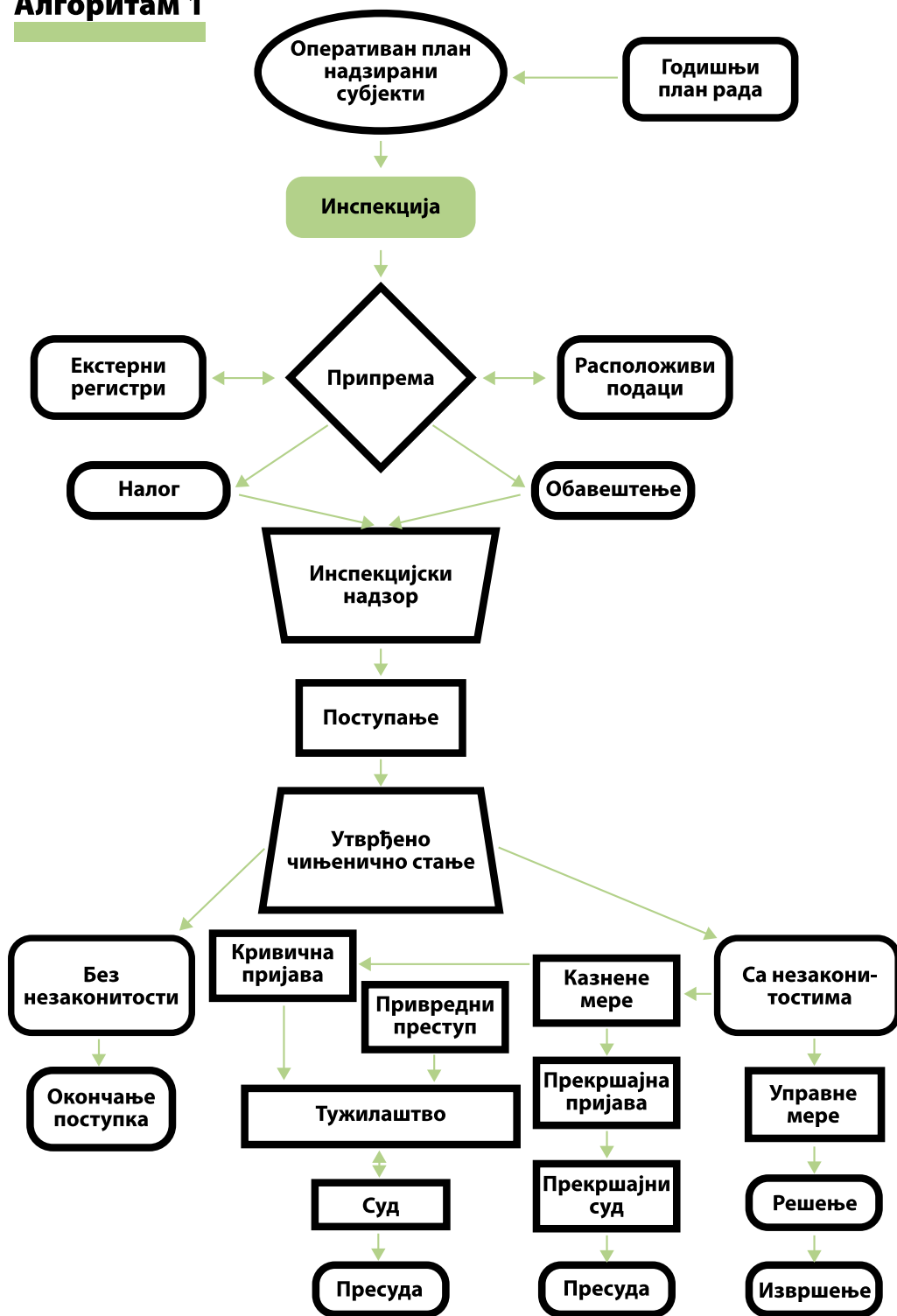
» Пријава за привредни преступ (надлежно тужилаштво)

- ✓ Пресуда

» Кривична пријава (надлежно тужилаштво)

- ✓ Пресуда

Алгоритам 1

ВАНРЕДАН ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

Ванредан инспекцијски надзор у погледу управљања опасним отпадом покреће Републичка инспекција за заштиту животне средине и Покрајинска инспекција за заштиту животне средине.

Општи кораци поступка надлежне инспекције у ванредном инспекцијском надзору приказани су Алгоритмом 2.

- По плану
- По службеној дужности
- По пријави и представци физичког или правног лица
  - Пријава и представка се подносе надлежној инспекцији на прописаном обрасцу путем поште и путем електронске поште
  - Пријаву и представку надлежна инспекција може примити и телефонским путем према расположивим контакт подацима
- По упозорењу надлежних органа
  - Писаним и усменим путем
- Захтевом другог лица ком је посебним законом признато својство странке у поступку
- Захтевом надзираног субјекта
- Хитно поступање инспекције и других надлежних органа и организација ради спречавања настанка штетних последица по живот или здравље људи, имовину веће вредности, животну средину или биљни или животињски свет, укључујући и ризик код ког штетне последице нису тренутне или непосредне.
- Налог за инспекцијски надзор (није неопходан, посебно при хитном поступању)
- Обавештење о инспекцијском надзору (није неопходно, посебно при хитном поступању)
- Помоћ других органа код ванредног инспекцијског надзора:
  - Министарство унутрашњих послова - МУП
    - » Надлежна инспекција може захтевом затражити обезбеђење локације и физичку заштиту
  - Суд
    - » Надлежна инспекција мора да прибави писану одлуку надлежног суда ако намерава да изврши увиђај у стамбеном простору или другом простору са таквом наменом
- Инспекцијски надзор
- Прикупљање докумената (чињеница)
  - Расположиве информације
  - Мерења овлашћених правних лица (карактеризација отпада)
- Поступање (вршење инспекцијског надзора)
  - Теренски
  - Канцеларијски
  - Теренски и канцеларијски
- Утврђено чињенично стање
  - Записник
  - Примедбе на записник
- Утврђено чињенично стање - без незаконитости
  - Поступак се окончава достављањем записника

» Утврђено чињенично стање - са незаконитостима

• Управне мере

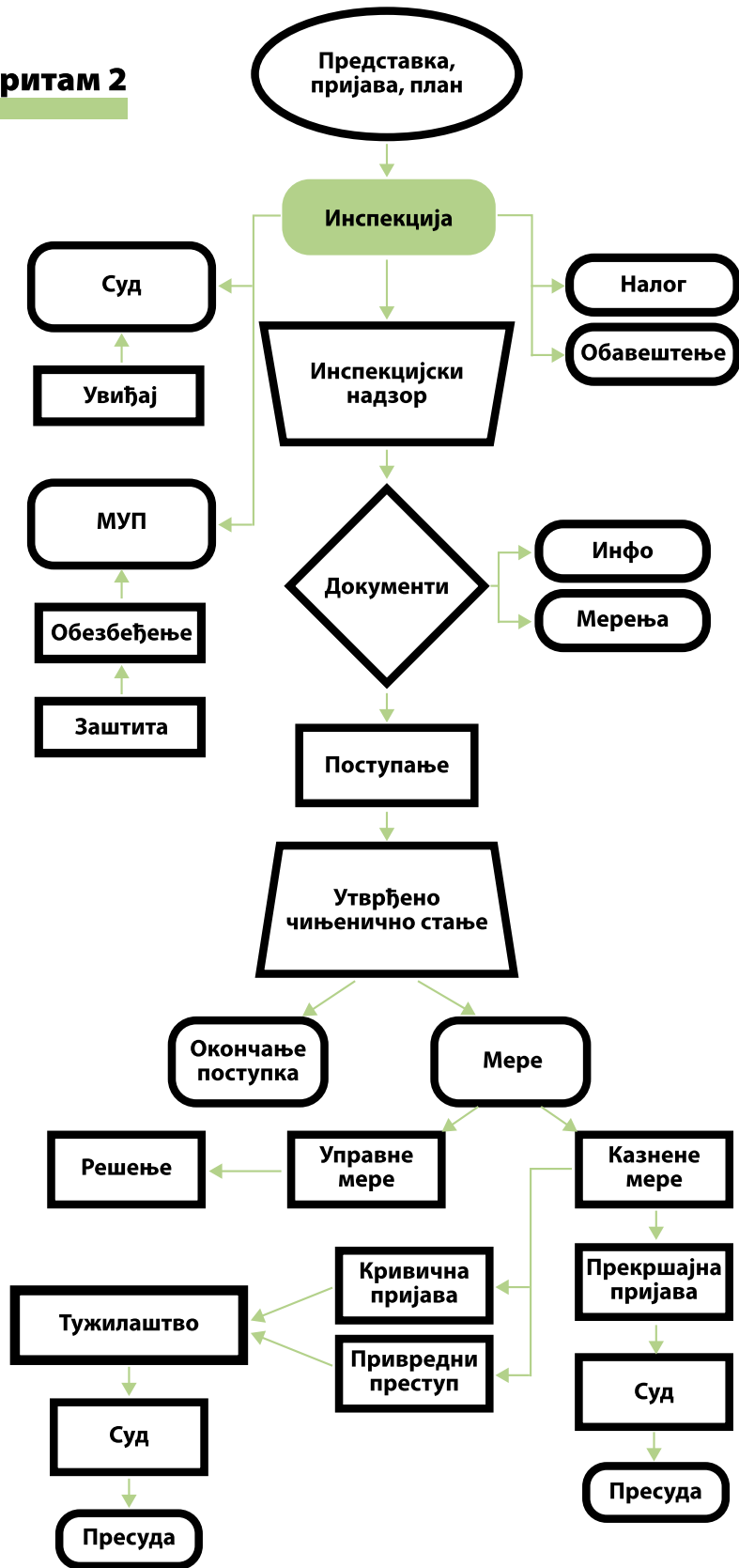
- » Решење
  - ✓ Извршење решења

• Казнене мере

- » Захтев за покретање прекршајног поступка (надлежни прекршајни суд)
  - ✓ Пресуда
- » Пријава за привредни преступ (надлежно тужилаштво)
  - ✓ Пресуда
- » Кривична пријава (надлежно тужилаштво)
  - ✓ Пресуда

Напомена: У зависности од хитности и ситуације на терену могуће су измене сагласно прописаним условима.

Алгоритам 2

Поступање надлежне инспекције за заштиту животне средине презентовано је у Студији случаја 1 и 2 Водича за поступање у случају непрописног управљања опасним отпадом.

Студија случаја 1 Незаконито складиштење веће количине опасног отпада откривеног у поступку инспекцијског надзора оператера

Добра пракса

- Студија случаја се односи на поступање код незаконитог складиштења веће количине опасног отпада откривеног у поступку инспекцијског надзора оператера.
- Поступак инспекцијског надзора покренут је пре примене Закона о инспекцијском надзору.
- Координисано поступање инспекције за заштиту животне средине.
- Детаљно прикупљене информације о оператеру који је преузимао опасан отпад ради третмана у мобилном постројењу и накнадно дислоцирао на другу локацију.
- Сарадња републичке инспекције за заштиту животне средине и тужилаштва.
- Инспекцијски надзор вршен је над оператером који је обављао делатност складиштења опасног отпада, а није био уписан у одговарајући регистар који води министарство надлежно за послове заштите животне средине (нерегистровани субјекат).
- Извршен је координисан инспекцијски надзор произвођача отпада из више управних округа у циљу прикупљања свих релевантних информација.
- Инспекцијским надзором је утврђено да је оператер опасан отпад преузимао ради третмана у мобилном постројењу и нетретирани отпад дислоцирао на другу локацију ради складиштења.
- Инспекцијским надзором је утврђено да за делатност складиштења опасног и неопасног отпада на локацији која је била предмет инспекцијског надзора оператер није прибавио дозволу од министарства надлежног за послове заштите животне средине.
- На основу утврђеног чињеничног стања у поступку инспекцијског надзора, Министарство заштите животне средине донело је оператеру решење којим му је одузело дозволу за третман опасног отпада у мобилном постројењу, забрану пријема отпада у мобилно постројење и изречена је обавеза о примени мера старања о постројењу након престанка рада постројења и обављања активности.

Поступање правосудних органа

- На основу утврђеног чињеничног стања, републички инспектор за заштиту животне средине поднео је захтев за покретање прекршајног поступка, пријаву за привредни преступ и кривичну пријаву.
- Захтев за покретање прекршајног поступка

- Прекршај правног и одговорног лица из члана 8, ставови 4 и 5 Закона о управљању отпадом, што је кажњиво по члану 90, став 1, тачка 1) Закона о управљању отпадом за правно лице и члану 90, став 1, тачка 1) у вези става 3 Закона о управљању отпадом, за одговорно лице.
- Надлежни прекршајни суд је осудио окривљено правно лице оператера на новчану казну у износу од 500.000,00 динара, а одговорно лице оператера, новчаном казном у износу од 25.000,00 динара због тога што није извршено испитивање отпада и нису прибављени извештаји о испитивању отпада у року утврђеним решењем.
- Пријава за привредни преступ
  - Привредни преступ правног и одговорног лица из члана 59, став 1 Закона о управљању отпадом, што је кажњиво по члану 88, став 1, тачка 15) Закона о управљању отпадом за правно лице и члану 88, став 1, тачка 15) а у вези става 3 Закона о управљању отпадом за одговорно лице.
- Пријава за привредни преступ је процесуирана подизањем оптужног предлога, а пред надлежним Привредним судом води се привредно казнени поступак.
- Кривична пријава
  - Кривично дело из члана 261, став 1 Кривичног законика (службено или одговорно лице које не предузме прописане мере заштите животне средине или не поступи по одлуци надлежног органа о предузимању мера заштите животне средине).
- Надлежно Основно јавно тужилаштво доставило је обавештење да је решењем одбацило кривичну пријаву поднету против одговорног лица оператера, пошто је осумњичени извршио плаћање новчаног износа у хуманитарне сврхе, а поводом наредбе о одложеном кривичном гоњењу.

Студија случаја 2

Незаконито складиштење опасног отпада од стране физичког лица и незаконит транспорт опасног отпада од стране оператера у поступку збрињавања

Добра пракса

- Студија случаја се односи на поступање код незаконитог складиштења опасног отпада од стране физичког лица и незаконит транспорт опасног отпада од стране оператера у поступку збрињавања.
- Инспекцијски надзор вршен је након ступања на снагу Закона о инспекцијском надзору, којим су уређене садржина, врсте, облици, поступак инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору и друга питања од значаја за инспекцијски надзор.

- Координација инспекцијског надзора републичке инспекције за заштиту животне средине и инспекција за заштиту животне средине јединица локалне самоуправе.
- Координисано поступање републичке инспекције за заштиту животне средине, полицијских службеника и тужилаштва везано за печење просторија у којима је привремено ускладиштен отпад и вештачење по налогу тужилаштва.
- Узорковање отпада по налогу тужилаштва извршила је стручна организација овлашћена за узорковање и карактеризацију отпада према обиму испитивања за коју је акредитована.
- Тужилаштво је донело наредбу којом се оператеру који поседује дозволу за сакупљање и транспорт опасног отпада, наредио превоз, транспорт, трајно збрињавање буради са опасним отпадом на основу сачињеног извештаја о испитивању.
- Донетом наредбом тужилаштво је дефинисало да ће исту спровести оператер који поседује дозволу за сакупљање и транспорт опасног отпада у пратњи полицијских службеника.
- Трошкове збрињавања опасног отпада преузела је јединица локалне самоуправе.
- На предлог републичког инспектора за заштиту животне средине, Министарство заштите животне средине је оператеру донело решење којим му се одузима дозвола за сакупљање и транспорт опасног отпада на територији Републике Србије, као и забрана преузимања отпада и изречена је обавеза примене обавезне мере заштите животне средине, здравља људи и материјалних добара по престанку рада и обављања активности управљања отпадом.

Поступање правосудних органа

- Тужилаштво је поднело Основном суду на основу Законика о кривичном поступку оптужни предлог против два окривљена физичка лица због основане сумње да су извршили кривично дело уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266, став 1 Кривичног законика.
- Основни суд донео је пресуду којом је осудио оба физичка лица. Првоокривљени је осуђен казном затвора у трајању од 7 месеци (у коју му се урачунава и време проведено у притвору до доношења пресуде) и новчаном казном у износу од 60.000 динара. Другоокривљеном изречена је условна осуда тако што се утврђена казна затвора у трајању од 8 месеци неће извршити уколико окривљени у року од 2 године од дана правоснажности пресуде не изврши ново кривично дело и новчана казна у износу од 60.000 динара. Основни суд обавезао је окривљене да оштећеној општини на име надокнаде штете плате 857.099,04 динара у року од 2 месеца од дана правоснажности пресуде, под претњом принудног извршења.
- На основу утврђеног чињеничног стања, републички инспектор за заштиту животне средине поднео је захтеве за покретање прекршајног поступка и кривичну пријаву.
- Захтев за покретање прекршајног поступка
  - Прекршај физичког лица из члана 26, став 1, тачке 2), 6) и 7) Закона о управљању отпадом, што је кажњиво по члану 90, став 5 и став 1, тачка 3) истог закона.

Прекршај правног и одговорног лица из члана 28, став 1, тачка 1) Закона о управљању отпадом, што је кажњиво по члану 90, став 1, тачка 4) Закона о управљању отпадом за правно лице и члану 90, став 1, тачка 4) у вези става 3 Закона о управљању отпадом за одговорно лице.

- Надлежни прекршајни суд обуставио је прекршајни поступак против физичког лица због тога што за отпад није прибавио извештај о испитивању отпада није га предао лицу које је овлашћено за управљање отпадом и није га складиштио на начин који не утиче на здравље људи и животну средину, чиме би учинио прекршај из члана 90, став 5 у вези са ставом 1, тачка 3) Закона о управљању отпадом, јер се радило о пресуђеној ствари за коју је већ кажњен у кривичном поступку.
- Надлежни прекршајни суд донео је пресуду оператеру за сакупљање и транспорт опасног отпада да је одговоран што није обављао транспорт у складу са дозволом за превоз отпада, као што је прописано чланом 28, став 1, тачка 1) Закона о управљању отпадом, чиме је учињен прекршај из члана 90, став 1, тачка 4) и члана 90, став 3, у вези става 1, тачка 4) истог закона и изрекао му опомену.
- Кривична пријава

Кривично дело из члана 266, став 1 Кривичног законика (уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја).
- Основни суд донео је пресуду којом је осудио физичко лице (другоокривљеног) и изрекао му условну осуду тако што се утврђена казна затвора у трајању од 8 месеци неће извршити уколико окривљени у року од 3 месеца од дана правоснажности пресуде предметни отпад преда правном лицу или предузетнику које је овлашћено за управљање том врстом отпада и изрекао новчану казну у износу од 60.000 динара.

Поступање МУП-а

Овлашћења и делокруг Министарства унутрашњих послова Републике Србије утврђени су Законом о државној управи и Законом о министарствима.

Полицијски службеници Управе криминалистичке полиције приликом вршења послова из њихове надлежности предузимају мере и радње и примењују полицијска овлашћења у складу са:

- 1) Законом о полицији („Сл. гласник РС”, бр. 6/16, 24/18 и 87/18) и другим подзаконским актима, којима се уређује поступање полицијских службеника;
- 2) Закоником о кривичном поступку („Сл. гласник РС”, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14, 35/19, 27/21 - одлука УС и 62/21 - одлука УС);
- 3) Кривичним закоником.

Управа криминалистичке полиције прати токове, анализира и проучава све видове криминала, предузима полицијске мере и радње на спречавању, откривању, расветљавању кривичних дела, откривању и хапшењу учинилаца кривичних дела и привођењу надлежним правосудним органима, с тим у вези, сарађује са другим организационим јединицама Министарства, надлежним правосудним органима, као и другим државним органима и организацијама, како на националном тако и на међународном плану, а све у циљу расветљавања и документовања кривичних дела и обезбеђења материјалних доказа у складу са законом.

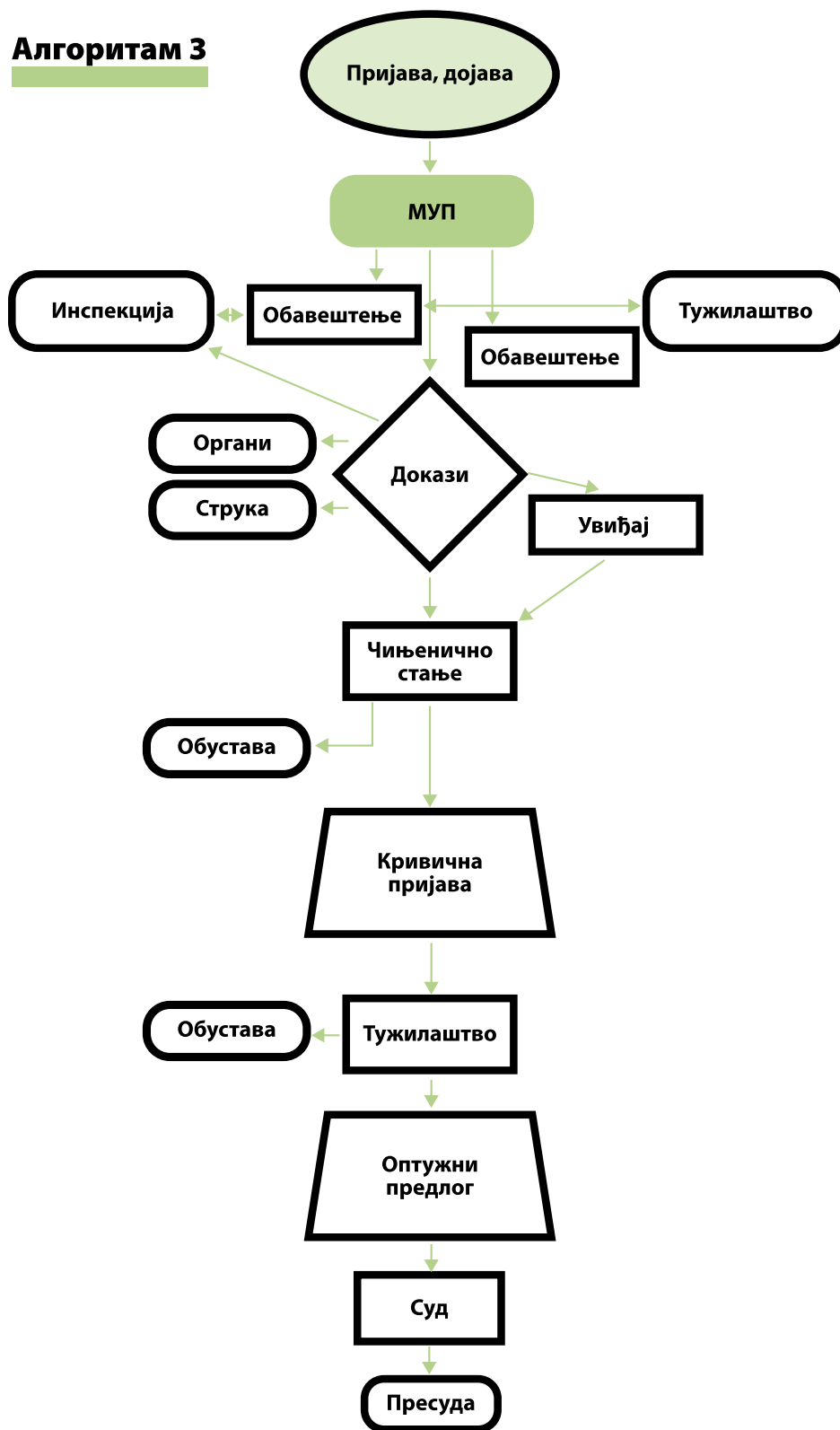
У оквиру свих 27 подручних полицијских управа полицијски службеници по линији рада на сузбијању привредног криминала, у складу са њиховим надлежностима и законским овлашћењима, предузимају мере у циљу спречавања, откривања и расветљавања кривичних дела, међу којима и кривична дела против животне средине.

Општи кораци поступања МУП-а приказани су Алгоритмом 3.

- **Поступање по добијеним обавештењима - полицијско опажање, опсервирање**
  - Закон о полицији: члан 50
- **Овлашћења полиције**
  - Законик о кривичном поступку: члан 286 и Закон о полицији: члан 64
- **Обавештење**
  - Надлежно тужилаштво
  - Надлежна инспекција за заштиту животне средине
- **Обезбеђење локације**
- **Прикупљање доказа**
  - Надлежна инспекција за заштиту животне средине
  - Надлежни државни органи
  - Овлашћена правна лица за мерења
  - Увиђај
- **Утврђено чињенично стање**
- **Обустава**
  - Није утврђена незаконитост
- **Кривична пријава надлежном тужилаштву**
  - Утврђена незаконитост
- **Тужилаштво**
  - Оптужни предлог надлежном суду
- **Суд**
  - ✓ Пресуда

Напомена: У зависности од хитности и ситуације на терену могуће су измене сагласно прописаним условима.

Алгоритам 3

Поступање МУП-а представљено је у Студији случаја 5 Водича за поступање у случају непрописног управљања опасним отпадом.

Студија случаја 5 Кривично дело против животне средине

Добра пракса

- Студија случаја се односи на кривично дело против животне средине.
- Полицијски службеници ради утврђивања истинитости навода из оперативних извештаја и оперативних сазнања, у складу са чланом 286 Законика о кривичном поступку извршили су увид у документацију Покрајинске инспекције за заштиту животне средине и Агенције за заштиту животне средине.
- Увидом у расположиву документацију закључено је да привредно друштво, на основу уговора о закупу, држи у закупу две зграде у индустријској зони.
- Након извршене анализе прикупљених података, потврдили су се основи сумње да директор и одговорно лице привредног друштва, складиште веће количине опасног отпада од дозвољене, као и да се опасан отпад складишти на непрописан начин, ван објекта, супротно издатој дозволи од стране надлежног органа.
- У циљу покретања предистражног поступка о свему наведеном обавештено је тужилаштво.
- Дежурни заменик тужилаштва, полицијски службеници и Покрајинска инспекција за заштиту животне средине, изашли су на лице места где је на отвореном простору и у неколико магацина затечена велика количина опасног отпада изузетно непријатног и надражујућег мириса.
- Процењено је да се на предметној локацији налази неколико стотина тона опасног отпада, иако је привредно друштво на основу расположиве документације поседовало дозволу од стране надлежног органа за складиштење свега 10 тона опасног отпада и то само у једном магацину.
- Након визуелног прегледа врсте и количине опасног отпада, одлучено је да се увиђај врши следећег дана, због лоших временских услова (јаке кише).
- У циљу обезбеђења и фиксирања предмета и трагова кривичног дела, спроведен је увиђај којим је руководио заменик тужилаштва, у присуству полицијских службеника, оперативних форензичара, покрајинских инспектора за заштиту животне средине, припадника ватрогасне и хитне службе, одговорних лица привредног друштва и стручних лица овлашћене стручне организације, који је ангажован од стране тужилаштва.
- Стручна лица овлашћене стручне организације, извршила су класификацију затечених материја, након чега је извршено узорковање укупно 22 узорка хемијских супстанци за које се претпостављало да представљају опасан отпад.
- Оперативни форензичари су документовали вршење увиђаја фото и видео записом.

- Полицијски службеници, у сарадњи са покрајинским инспекторима за заштиту животне средине, прегледали су и одузели уз потврду о привремено одузетим предметима, релевантну пословну документацију привредног друштва, а затечен опасан отпад је такође уз потврду о привремено одузетим предметима одузет и на лицу места обезбеђен и запечаћен од стране полицијских службеника.
- Покрајински инспектор за заштиту животне је издао налог привредном друштву да предметни отпад уклони, предајом на складиштење другом привредном субјекту који за то има дозволу, а до окончања правног поступка.
- На основу наредбе тужилаштва извршено је вештачење узорака од стране овлашћене стручне организације.
- По завршетку вештачења, утврђено је да сви узорци представљају опасан отпад и да количина ускладиштеног отпада износи 315 тона, односно 30 пута више од дозвољене.
- Координисано поступање тужилаштва, полицијских службеника, надлежне инспекције за заштиту животне средине, овлашћених правних лица и других надлежних органа.

Поступање правосудних органа

- Подношењем кривичне пријаве надлежном тужилаштву, са свим прибављеним прилозима и доказима, међу којима је и записник о извршеном инспекцијском надзору, окончан је преткривични поступак.
- Кривичном пријавом обухваћени су како привредно друштво тако и одговорно лице, а тужилаштво је доставило оптужни предлог Основном суду због основане сумње да су директор и привредно друштво извршиоци кривичног дела Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266 Кривичног законика.
- У току истраге, по налогу тужилаштва, ангажован је вештак економске струке који је вештачењем утврдио тачан износ прибављене материјалне користи из кривичног дела.
- Након окончања истраге, Основни суд донео је пресуду којом су директор и привредно друштво оглашени кривим.
- Оптуженима су изречене мере забране обављања свих делатности из области сакупљања, третмана и одлагања отпада у трајању од две године од правоснажности пресуде. Такође, правном лицу је одузета имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела у износу од 2.432.182,00 динара, док су на терет одговорног лица пали трошкови вођења кривичног поступка у износу од 762.131,00 динара.
- Пресуда је јавно објављена.

Поступање тужилаштва

Организација јавних тужилаштава, као и овлашћења и делокруг рада јавних тужилаца уређени су Законом о јавном тужилаштву („Сл. гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 78/11 - др. закон, 101/11, 38/12 - одлука УС, 121/12, 101/13, 111/14 - одлука УС, 117/14, 106/15 и 63/16 - одлука УС).

Јавни тужиоци приликом вршења послова из њихове надлежности предузимају мере и радње у складу са Закоником о кривичном поступку и Кривичним закоником.

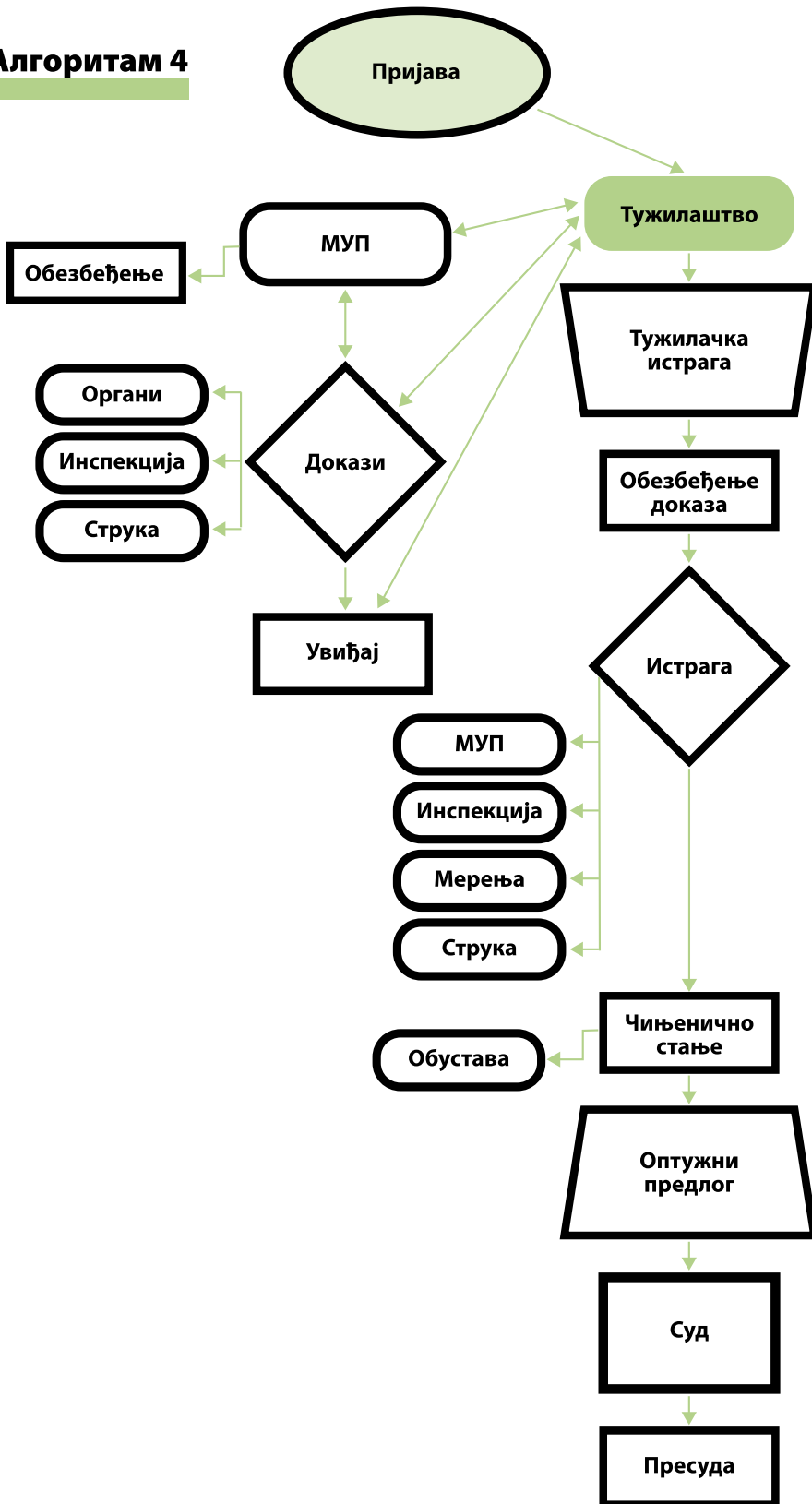
Јавни тужилац је овлашћени тужилац за кривично гоњење за кривична дела за која се гоњење предузима по службеној дужности, а имајући у виду да су сва кривична дела која као заштитни објекат имају животну средину кривична дела за која се гоњење може предузети само по службеној дужности, јавни тужилац је управо једини овлашћени тужилац за гоњење ових кривичних дела и његова улога је стога велика и веома значајна. Јавни тужилац је тај који води кривични поступак, на ком је терет доказивања, док суд изводи доказе које предложи странке (тужилац и окривљени, сам или уз помоћ браниоца), а само изузетно суд изводи доказе по службеној дужности односно по сопственој иницијативи. С обзиром да јавни тужилац води кривични поступак за кривична дела за која се гоњење предузима по службеној дужности, његово основно право, али и обавеза је да гони учиниоце кривичних дела, а сви други државни органи, полиција као и други државни органи који су надлежни за откривање кривичних дела и њихових учинилаца, тако и организације које могу дати допринос у овом гоњењу, дужни су да поступе по захтеву јавног тужиоца.

Општи кораци поступања тужилаштва и тужилачка истрага приказани су Алгоритмом 4.

- Кривични поступак за дела против животне средине
  - Кривични законик: чланови 260, 261, 262 и 266
- Покретање кривичног поступка - кривична пријава и овлашћења јавног тужиоца
  - Законик о кривичном поступку: чланови 280, 281, 282 и 285
- Тужилаштво у хитним случајевима обавештава:
  - Министарство унутрашњих послова
    - » Обезбеђење локације
- Тужилаштво - тужилачка истрага
- Обезбеђење доказа
- Тужилаштво од Министарства унутрашњих послова може:
  - Затражити прикупљање доказа
    - » Надлежна инспекција за заштиту животне средине
    - » Надлежни државни органи
    - » Овлашћена правна лица за мерења
  - Увиђај
    - » Присуство полицијских службеника
    - » Присуство инспектора за заштиту животне средине
    - » Присуство овлашћених правних лица
- Тужилаштво од надлежне инспекције за заштиту животне средине може:
  - Затражити расположиву документацију
  - Стручну помоћ
- Тужилаштво од овлашћених правних лица може затражити стручну помоћ.
- Тужилаштво може извршити мерења ангажовањем овлашћеног правног лица за карактеризацију отпада ван регулаторне контроле.
- Тужилаштво на основу спроведене тужилачке истраге утврђује чињенично стање.
- На основу утврђеног чињеничног стања у поступку тужилачке истраге, тужилаштво:
  - Обуставља/одбацује кривичну пријаву
  - Припрема оптужни предлог суду
- Суд
  - ✓ Пресуда

Напомена: У зависности од хитности и ситуације на терену могуће су измене сагласно прописаним условима.

Алгоритам 4

Поступање тужилаштва и тужилачка истрага презентовани су у Студији случаја 3 и 4 Водича за поступање у случају непрописног управљања опасним отпадом.

Студија случаја 3 Незаконито складиштење опасног отпада

Добра пракса

- Студија случаја се односи на незаконито складиштење опасног отпада.
- Координисано поступање тужилаштва, полицијских службеника, надлежне инспекције за заштиту животне средине и овлашћених правних лица.
- Полицијски службеници су открили да се на три локације налази велика количина опасног отпада о чему је обавештено тужилаштво.
- На предлог тужилаштва, судија за претходни поступак Основног суда издао је наредбу за претрес просторија на три локације.
- Приликом претреса утврђено је да просторије на тим локацијама припадају власнику предузећа који је имао дозволе за поступање са отпадом и у којима је складиштен отпад као и на отвореном простору.
- Приликом претреса извршен је увиђај од стране полицијских службеника, јавног тужиоца, инспектора за заштиту животне средине и у присуству стручњака Завода за јавно здравље који су узорковали материје нађене на овим локацијама.
- Након узорковања од стране тужилаштва наређено је вештачење материја које су нађене на лицу места.
- Утврђено је да је осумњичени поседовао интегралну дозволу за сакупљање и транспорт опасног отпада и третман опасног отпада у мобилном постројењу на територији Републике Србије издат од стране надлежног министарства за заштиту животне средине, али није поседовао дозволу за складиштење и третман опасног отпада на локацијама на којима је отпад пронађен.
- Извршеним вештачењем је утврђено да је окривљени на све три локације складиштио око 77.100 килограма и 7.700 литара опасног отпада.

Поступање правосудних органа

- Након завршеног увиђаја и прикупљених доказа тужилаштво је поднета кривична пријава.
- Осумњичени власник предузећа није био доступан државним органима.
- Тужилаштво је ставило предлог судији за претходни поступак да се према осумњиченом одреди притвор и распише потерница што је судија за претходни поступак и учинио.
- Након испитивања сведока пред тужилашвом и на основу свих прикупљених доказа поднет је Основном суду оптужни предлог против окривљеног за кривично дело

уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266, став 1 Кривичног законика, а као бланкетна норма која је повређена је означен члан 59 Закона о управљању отпадом, затражена је затворска казна и мера безбедности одузимање предмета и подразумевано њихово уништење након правоснажности пресуде.

- С обзиром да окривљени није био доступан државним органима, већу судија из члана 21, став 4 ЗКП-а, предложено је суђење у одсуству окривљеног, све у циљу несметаног вођења кривичног поступка и веће судија је, имајући у виду озбиљност предмета и друштвену опасност кривичног дела, дозволило суђење у одсуству.
- У току поступка окривљени је ухапшен у иностранству и изручен Републици Србији, те је суђење почело изнова у присуству окривљеног.
- Правоснажном пресудом окривљени је оглашен кривим за кривично дело уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266, став 1 Кривичног законика, осуђен је на казну затвора у трајању од једне године и новчану казну као споредну у износу од 500.000,00 динара, те му је суд у смислу члана 87, ставови 1 и 3 Кривичног законика изрекао меру безбедности одузимање предмета и то целокупног затеченог опасног отпада и његово обавезно уништење.

Студија случаја 4

Поступање надлежних органа у случају незаконито закопаног опасног отпада

Добра пракса

- Студија случаја се односи на поступање надлежних органа у случају незаконито закопаног опасног отпада.
- Кривична дела против животне средине прописана су главом XXIV Кривичног законика. Заштитни објекат код тих кривичних дела је животна средина. Највећи број кривичних дела против животне средине је бланкетног карактера, односно Кривични законик упућује на посебне законе којима се уређује заштита животне средине. Из тог разлога службена лица која поступају у предметима еколошког криминалитета морају познавати бланкетне норме садржане у посебним законима и другим прописима.
- Извори сазнања о учињеним еколошким кривичним делима су разноврсни, а најчешће се као извори сазнања појављују средства јавног информисања, инспекцијски органи и полиција, а присутно је и пријављивање од стране грађана који живе на угроженим подручјима, као и анонимне и псеудоанонимне пријаве.
- За откривање еколошког криминалитета кључна је сарадња полиције и инспекције за заштиту животне средине, јер инспекција врши надзор над применом прописа из области заштите животне средине и инспектори поседују специфична стручна знања из ове области.

- Улога инспекције у раној фази поступка је нарочито значајна, јер не представља свако кршење прописа из области заштите животне средине кривично дело, већ се може радити о прекршају или привредном преступу за које инспекција иницира покретање одговарајућих судских поступака као резултат надзора.
- Прве информације о еколошком кривичном делу су често непрецизне и недовољно поуздане, те је потребно да полиција предузима мере из своје надлежности у предистражном поступку. Неопходно је да делатност полиције буде добро планирана.
- Неки релевантни подаци су јавно доступни, те се тако на интернет сајту Агенције за заштиту животне средине могу наћи подаци о издатим дозволама за управљање отпадом.
- Овлашћење да се оствари увид у документацију правних лица, може бити веома значајно у овим случајевима.
- Важно је да се предистражна фаза поступка спроведе у што краћем року да не би дошло до уклањања трагова кривичног дела и предмета који могу послужити као доказ у даљем току поступка, али и због заштите животне средине и здравља људи. У овој фази поступка потребно је прикупити што више информација о могућим учиниоцима, лицима која имају сазнања корисна за поступак, врсти отпада, његовом пореклу и кретању, као и начину на који је отпад одложен.
- Координисано поступање тужилаштва, полицијских службеника, надлежне инспекције за заштиту животне средине, овлашћених правних лица и других надлежних органа.
- Прве информације су указивале да је у земљи закопана већа количина опасног отпада, с тим што није била позната врста и порекло опасног отпада.
- Увиђају су поред јавног тужиоца присуствовали окривљени, полицијски службеници, представници Сектора за ванредне ситуације, републички инспектор за заштиту животне средине, привредно друштво регистровано за транспорт и третман опасног отпада, стручна лица овлашћених и акредитованих установа за узимање узорака отпада ради анализе, привредно друштво регистровано за магнетометријско снимање, привредно друштво са одговарајућом механизацијом и обученим радницима за ископавање, хитна служба и ватрогасна јединица.
- Полицијски службеници су обезбеђивали лице места, а криминалистички техничари и полицијски инспектори су обављали оне радње које уобичајено врше код увиђаја.
- Републичка инспекција за заштиту животне средине пружала је стручну помоћ и ставила на увид расположиву документацију.
- Сектор за ванредне ситуације МУП-а, ватрогасне јединице и хитна помоћ су присуствовали увиђају јер се није знао састав и врста отпада.
- Привредно друштво за транспорт и третман опасног отпада било је неопходно да присуствује како би се током и након увиђаја опасан отпад збринуо у складу са прописима.
- Увиђају су присуствовала стручна лица овлашћених и акредитованих установа и лабораторија која су узимала узорке и вршила идентификацију једињења присутних у узетим узорцима, као и карактеризацију отпада.

- Ангажовано је привредно друштво за магнетометријско снимање терена ради одређивања тачне локације на којој је отпад закопан.
- Након детекције локације приступило се ископавању земље багером уз стручну помоћ стручних лица овлашћених и акредитованих установа за узимање узорака.
- У конкретном случају отпад је био смештен у контејнере и бурад који су били сечени и оштећени, те је садржина из истих делимично доспела у земљиште.
- Пре вађења амбалаже из земље извршено је криминалистичко-техничко фотографисање у циљу обезбеђења доказа о стању у ком се амбалажа налазила пре вађења из земљишта.
- У зависности од стања и очуваности амбалаже (контејнера и буради), стављани су након вађења из земље у нову амбалажу (ИБЦ контејнере) или на посебну фолију како додатно не би загадили земљиште, а ради узорковања.
- Узорке су узимала стручна лица установа која су вршила вештачење и сваки узорак је обележен посебним бројем и појединачно је фотографисан.
- Земљиште које је дошло у контакт са отпадом је уклоњено, а из земљишта које није дошло у контакт са отпадом су узети узорци за анализу на начин како је претходно описано.
- Уклањање земљишта је значајно и са становишта вођења кривичног поступка и са становишта заштите животне средине. Наиме, такво земљиште је дошло у контакт са супстанцама за које се сумњало да представљају опасан отпад, те би и такво земљиште представљало опасан отпад настао као резултат радњи учиниоца, а што би имало значај за кривични поступак. Такође је уклањање представљало једну од мера којом се отклањају штетне последице загађења земљишта.
- Привредно друштво за транспорт и третман опасног отпада након узимања узорака откопаног отпада и амбалажу су на безбедан начин спаковали у нову амбалажу.
- Пронађени отпад је уз потврду о привремено одузетим предметима одузет од окривљеног, али је остављен у објекту на парцели где је вршен увиђај, јер није било техничких могућности да се одмах након увиђаја транспортује у акредитовано складиште за чување и третман опасног отпада.
- Кад год је могуће, потребно је да се отпад без одлагања транспортује у акредитовано складиште за чување и третман опасног отпада.
- У току предузимања доказних радњи против првоокривљеног, примљено је обавештење да се на парцели његовог сродника налази већа количина отпада. Извршен је увиђај и на тој парцели. Ток увиђаја је био сличан, али се радило о једноставнијој ситуацији јер отпад није био закопан у земљу, већ је био расут по површини земље. Узети узорци су вештачени и у већини узорака је утврђено присуство опасног отпада.
- Закоником о кривичном поступку је прописано да ће се вештачење одредити када је за утврђивање или оцену неке чињенице у поступку потребно стручно знање. За вештачење ће се по правилу одредити један вештак, а ако је вештачење сложено - два или више вештака.
- Ако за одређену врсту вештачења постоји стручна установа или се вештачење може обавити у оквиру државног органа, таква вештачења, нарочито ако су сложенија, по

правилу ће се поверити таквој установи или органу који ће потом одредити једног или више стручњака за давање налаза и мишљења.

- Вештачење могу да врше само стручне установе које су овлашћене и акредитоване за те врсте анализа, у супротном ради се о незаконитом доказу.
- Код еколошких кривичних дела врста вештачења зависи од околности конкретног случаја.
- У овом случају сврха вештачења је била да се утврди да ли супстанце пронађене у земљишту представљају опасан отпад или не јер је од те чињенице зависило постојање кривичног дела.
- У конкретном случају задатак вештачења је био да се изврши идентификација једињења из узетих узорака и да се узорци категоризују као опасан, неопасан или инертан отпад.
- Задатак вештачења може да буде и поређење неспорних узорака узетих са лица места са узорцима који се генеришу код потенцијалног загађивача у циљу утврђивања порекла отпада.
- Вештачењем и на основу већине извештаја о испитивању утврђено је да се ради о опасном отпаду због своје генеричке форме, порекла и повећаног садржаја укупних угљоводоника у односу на референтну вредност према Правилнику о категоријама, испитивању и класификацији отпада.
- Министарство заштите животне средине ангажовало је привредно друштво за транспорт и третман које је отпад одвезло са наведене локације ради даљег складиштења и третмана у складу са прописима. Предаја отпада складишту врши се у присуству републичког инспектора заштите животне средине о чему се саставља и записник који представља доказ у поступку. У складишту је извршено мерење тачне количине отпада.
- Министарство заштите животне средине ангажовало је установу која је узела узорке воде из бунара становништа у непосредном окружењу локације где је био укопан опасан отпад и препоручило да из превентивних разлога не треба користити воду за пиће и припрему хране до добијања резултата, као и да се у наредном периоду спроводи контрола присуства загађујућих материја у води из бунара најмање два пута годишње.

Поступање правосудних органа

- Након доказних радњи оптужена су два лица - држаоци наведених парцела због по једног кривичног дела из члана 266, став 1 КЗ и на терет им је стављено да су противно прописима одложили опасне материје и отпатке.
- Током доказних радњи је утврђено да окривљени нису имали одговарајуће дозволе за делатности управљања опасним отпадом, да је амбалажа у којој су држали отпад била неадекватна, а у случају првоокривљеног независно од амбалаже закопавање отпада у земљу је недозвољен начин одлагања.
- На основу утврђеног чињеничног стања окривљенима је стављено на терет да су поступили противно одредбама члана 33, став 1, тачка 1) Закона о управљању

отпадом по ком одлагање отпада може вршити привредно друштво, предузеће или друго правно лице, односно предузетник који обавља делатност одлагања отпада и члану 44, став 4 истог закона по ком се приликом одлагања опасан отпад пакује и обе- лежава на начин који обезбеђује сигурност по здравље људи и животну средину у складу са међународним и хармонизованим домаћим стандардима, а првоокривље- ном и да је поступио противно члану 59, став 1 истог закона по ком се за обављање једне или више делатности управљања отпадом прибављају дозволе, јер је за раз- лику од другоокривљеног био власник привредног субјекта.

- Првоокривљени није оспоравао да је парцела у којој су закопана бурад његова, да је он закопао отпад у бурадима и контејнерима на безбедан начин, да су бурад била поређана једно до другог, а да су бурад оштећена у току увиђаја нестручним иско- павањем, те да је због тога дошло до изливања садржине буради и контејнера у земљиште.
- Другоокривљени је негирао извршење кривичног дела наводећи да не зна ко је оста- вио бурад на његовој парцели и да није знао да треба да пријави нити коме треба да пријави.
- Након главног претреса првостепени суд је окривљене огласио кривим и првоо- кривљеног осудио на казну затвора у трајању од 4 године и 6 месеци и новчану казну у износу од 600.000,00 динара као споредну, а другоокривљеног на казну затвора у трајању од 1 године и 6 месеци и новчану казну у износу од 250.000,00 динара као споредну.
- Окривљенима су изречене и мере безбедности одузимања предмета и то од првоо- кривљеног 24.672кг опасног отпада, а од другоокривљеног 11.154кг опасног отпада.
- Суд није прихватио наводе одбране првоокривљеног да је до оштећења амбалаже и изливања отпада у земљиште дошло услед нестручног ископавања на увиђају, јер је таква одбрана оповргнута исказима сведока који су вршили ископавање, садржи- ном записника о увиђају, као и фотодокументацијом у списима предмета, јер се поред осталог на фотографијама видео изглед затеченог стања и оштећења на закопаној амбалажи са отпадом у земљишту пре вађења из земљишта, као и оштећења амба- лаже која указују да је иста сечена пре закопавања.
- Важан је значај обезбеђивања трагова кривичног дела на увиђају, а нарочито да се на лицу места фотографише затечено стање, као и ископавање и вађење амбалаже из земљишта, јер се грешке у овој фази поступка не могу накнадно исправити.
- Одбрана окривљених уложила је жалбу на првостепену пресуду.
- Одбрана окривљених је у жалби истицала да се не ради о кривичном делу, већ о привредном преступу из члана 88, ставови 1 или 3 Закона о управљању отпадом.
- Пресудом Вишег суда у Београду одбијене су као неосноване жалбе бранилаца окривљених и жалба тужилаштва, а пресуда Основног суда је потврђена.
- Бранилац првоокривљеног је доставио Врховном касационом суду захтев за заштиту законитости наводећи да су првостепена и другостепена пресуда донете уз повреду кривичног закона из члана 439, тачка 1 ЗКП-а, јер дело за које је окривљени огла- шен кривим није кривично дело, с обзиром да се у радњама окривљеног не стичу

битна обележја кривичног дела 266, став 1 КЗ, већ би се према ставу браниоца евентуално могло радити о привредном преступу из члана 88, ставови 1 или 3 Закона о управљању отпадом.

- Пресудом Врховног касационог суда одбијен је као неоснован захтев за заштиту законитости браниоца првоокривљеног поднет против правноснажних пресуда Основног суда и Вишег суда.

Поступање судова

Надлежност судова уређена је Законом о уређењу судова („Сл. гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 - др. закон, 78/11 - др. закон, 101/11, 101/13, 106/15, 40/15 - др. закон, 13/16, 108/16, 113/17, 65/18 - одлука УС, 87/18 и 88/18 - одлука УС).

Кривична дела против животне средине прописана су одредбама Кривичног законика.

Привредни преступи и прекршаји прописани су Законом о управљању отпадом, а поступање по пријави за привредни преступ и захтеву за покретање прекршајног поступка уређени су Законом о привредним преступима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 4/77, 36/77 - испр., 14/85, 10/86 (пречишћен текст), 74/87, 57/89 и 3/90; „Сл. лист СРЈ”, бр. 27/92, 16/93, 31/93, 41/93, 50/93, 24/94, 28/96 и 64/01 и „Сл. гласник РС”, бр. 101/05 - др. закон) и Законом о прекршајима („Сл. гласник РС”, бр. 65/13, 13/16, 98/16 - одлука УС и 91/19 - др. закон).

Ако се код надзираног субјекта открије незаконитост која је кажњива према закону или другом пропису, инспектор надлежном правосудном органу подноси кривичну пријаву, пријаву за привредни преступ или захтев за покретање прекршајног поступка, односно издаје прекршајни налог.

Кривична дела против животне средине

Кривични законик: чланови 260, 261, 262 и 266

Привредни преступи

Закон о управљању отпадом: чланови 88 и 89

Закон о привредним преступима

Прекршаји

Закон о управљању отпадом: чланови 90, 91 и 92

Закон о прекршајима

Примери добре судске праксе за привредне преступе и прекршаје презентовани су у Водичу за поступање у случају непрописног управљања опасним отпадом.

46

УПУТСТВО
ЗА УПРАВЉАЊЕ
ОПАСНИМ ОТПАДОМ

Збрињавање опасног отпада

Законом о управљању отпадом прописана је организација управљања отпадом и одговорности произвођача, власника и држаоца отпада.

Организација управљања отпадом

Закон о управљању отпадом: члан 32

- › Управљање отпадом организује се на начин који не представља опасност по здравље људи и животну средину у складу са законом.
- › Министар може наложити додатне мере за управљање појединим врстама отпада, ако: поступање са отпадом угрожава или може угрозити здравље људи и животну средину и постоје додатни захтеви за спровођење одредаба међународних уговора који су обавезујући за Републику Србију.
- › Додатне мере из става 2 овог члана могу бити привремени услови за обављање активности у случају угрожавања здравља људи и животне средине, као и примена међународних норми које нису прописане у земљи.
- › Ако правно, односно физичко лице поступа са отпадом супротно овом закону и услед тога наступи опасност или ризик по здравље људи и животну средину, Република Србија предузима хитне мере ради заштите здравља људи и животне средине, односно површинских и подземних вода, ваздуха, земљишта, биљног и животињског света.
- › Република Србија има право накнаде трошкова који настану предузимањем мера из става 4 овог члана од лица за које се утврди да је извршило недозвољену делатност.

Одговорност произвођача, власника и држаоца отпада

Закон о управљању отпадом: члан 78

- › Произвођач или власник и/или други држалац отпада сноси трошкове сакупљања, транспорта, третмана, односно складиштења, поновног искоришћења и одлагања отпада у складу са законом.
- › Трошкове уклањања отпада одложеног изван депоније, чије порекло не може да се утврди, односно установи његова веза са произвођачем, односно лицем које га је одложило, сноси јединица локалне самоуправе.

- › Домаћинства сnose трошкове управљања отпадом у складу са прописима којима се уређују комуналне делатности.

Трошкови збрињавања

› Поступање инспекције

- Редован инспекцијски надзор
  - » Надзирани субјекат сноси трошкове збрињавања
  - » Република Србија (хитне мере или надзирани субјекат није активан или је у ликвидацији)
- Ванредан инспекцијски надзор
  - » Надзирани субјекат (познат и активан)
  - » Јединица локалне самоуправе (ако порекло не може да се утврди)
  - » Република Србија (хитне мере)

› Поступање МУП-а

- Надзирани субјекат (познат и активан)
- Јединица локалне самоуправе (ако порекло не може да се утврди)
- Република Србија (обезбеђење доказа и хитне мере)

› Поступање тужилаштва

- Надзирани субјекат (познат и активан)
- Јединица локалне самоуправе (ако порекло не може да се утврди)
- Република Србија (обезбеђење доказа и хитне мере)

› Поступање суда

- Надзирани субјекат (пресуда)
- Јединица локалне самоуправе (пресуда)
- Република Србија (пресуда)

За унапређење институционалне сарадње између надлежних инспекција, полицијских службеника и правосудних органа у спровођењу прописаних мера управљања опасним отпадом допринеће и одрживо планирање и обезбеђивање трошкова његовог збрињавања, што је препознато као један од највећих изазова у презентованим студијама случаја и наведено у закључцима Водича за поступање у случају непрописног управљања опасним отпадом.